

Bruxelles, 19. studenoga 2018.
(OR. en)

14411/18

SOC 715
EMPL 535
ECOFIN 1064
EDUC 430

NAPOMENA

Od:	Glavno tajništvo Vijeća
Za:	Odbor stalnih predstavnika / Vijeće
Predmet:	Tematska preispitivanja socijalnih aspekata digitalizacije (SPC) te digitalizacije i robotizacije rada (EMCO) – odobrenje zajedničkih ključnih poruka

Za delegacije se u prilogu nalaze zajedničke ključne poruke o navedenom predmetu koje su dostavili Odbor za zapošljavanje i Odbor za socijalnu zaštitu kako bi ih Vijeće (EPSCO) potvrdilo 6. prosinca 2018.

Ključne poruke iz tematskih preispitivanja socijalnih aspekata digitalizacije (Odbor za socijalnu zaštitu) i digitalizacije i robotizacije rada (Odbor za zapošljavanje)

Skupnim učincima tehnološkog napretka, demografskih promjena i globalizacije moderni životi radikalno se mijenjaju. Jačanjem digitalizacije, robotizacijom i razvojem gospodarstva digitalnih platformi potiču se promjene na tržištu rada te bi se moglo znatno utjecati na sustave socijalne zaštite. Te promjene otvaraju nove profesionalne mogućnosti i mogu doprinijeti društvenoj uključenosti, no predstavljaju i određene izazove. Novi oblici rada i poslovnih modela mogli bi dovesti u pitanje tradicionalne radne odnose, radne uvjete i sustave socijalne zaštite.

Kao nastavak prethodnog rada i u sklopu prioriteta austrijskog predsjedanja Vijećem Europske unije Odbor za socijalnu zaštitu u rujnu 2018. održao je posebno preispitivanje posvećeno socijalnim aspektima digitalizacije, s težištem na radu putem platformi, a Odbor za zapošljavanje održao je raspravu o digitalizaciji i robotizaciji rada, s posebnim naglaskom na sektorima zdravstva i skrbi.

Iz tih su rasprava proizišle sljedeće najvažnije poruke:

- Očekuje se da će se tijekom sljedećih godina povećati udio radnika u novim oblicima rada. Dosadašnje iskustvo pokazuje da tehnološkim razvojem nastaju novi proizvodi, tržišta i radna mjesta.
- Automatiziranjem nezdravih i zamornih aktivnosti te pružanjem veće fleksibilnosti tehnološke promjene doprinose unapređenju sigurnosti na radu i kvalitete radnih mjesta. Ipak, u određenim sektorima one uzrokuju i gubitak radnih mjesta, stoga bi trebalo pomoći osobama kojima prijeti ta opasnost. Javne službe za zapošljavanje i sustavi socijalne zaštite imaju važnu ulogu u podupiranju radnika zahvaćenih promjenama i doprinošenju socijalnoj uključenosti.
- Niskokvalificiranim radnicima prijeti veća opasnost od gubitka radnog mjesta. Stoga je unapređenje vještina i kompetencija važno kako bi se omogućilo šire sudjelovanje u prilikama koje nude novi oblici rada te poticalo uključivo tržište rada. Međutim, utvrđeni ciljevi povezani s cjeloživotnim učenjem te stjecanjem dodatnih vještina i prekvalifikacijom trenutačno se ne ostvaruju. Sve je hitnija potreba za politikama usmjerenima na unapređenje prilika za razvoj vještina za radnike bez mogućnosti za osposobljavanje ili s ograničenim mogućnostima za osposobljavanje izvan radnog vremena.

- Robotizacija neće nužno dovesti do ukidanja radnih mjesta, no moguće je da se radnim mjestima koja se održe znatno promijeni oblik. Stoga su pouzdani podaci o tržištu rada nužni kako bi se razumjele vrste zadataka koje se mijenjaju. To će se pak morati odraziti i na našim sustavima obrazovanja i osposobljavanja kako bi se osiguralo da radna snaga posjeduje odgovarajući skup vještina, pri čemu je poseban naglasak na niskokvalificiranim osobama. Države članice možda će morati razmotriti proaktivniji i preventivni pristup aktivnim politikama na tržištu rada.
- Politikama se može pokušati proaktivno utjecati na uporabu i primjenu tehnologije. Mnogo je čimbenika o kojima ovisi prihvaćaju li ljudi tehnološke promjene ili ih odbijaju, a učinak i brzina promjena mogu biti vrlo različiti. Stoga oblikovatelji politika trebaju istaknuti konkretne koristi promjena i promicati šire društvene rasprave o digitalizaciji i robotizaciji.
- Novi oblici rada mogu biti od koristi osobama koje se njima bave, ali i društvu općenito. Mogu olakšati pristup tržištu rada za razne skupine osoba, uključujući osobe koje su obično najudaljenije od njega, te tako doprinijeti društvenoj uključenosti. Osim toga, mogu omogućiti veću fleksibilnost i prilike za bolju ravnotežu između poslovnog i privatnog života te doprinijeti naporima u rješavanju problema neprijavljenog rada.
- S druge strane, mogu i predstavljati izazove u područjima kao što su radni uvjeti, nesigurnost zaposlenja te pristup društvenoj zaštiti i njezina primjerenost i održivost, što može prouzročiti veću segmentaciju tržišta rada.
- Države članice i, u slučajevima u kojima je to primjereno, socijalni partneri trebaju poduzeti mjere kako bi osigurali da radnici koji rade putem platformi nisu u nepovoljnom položaju zbog svoje vrste zaposlenja. Kad je riječ o njima, trebalo bi težiti osiguravanju pravednih radnih uvjeta, odgovarajućih plaća, organizacije rada i primjerene ravnoteže između poslovnog i privatnog života. Trebalo bi razmotriti i regulatorne i neregulatorne mjere u slučajevima u kojima je to primjereno. Budući da nema univerzalnog rješenja, pri osmišljavanju odgovora politike u obzir bi trebalo uzeti i veliku raznolikost rada putem platformi. U slučajevima u kojima ne postoji tradicionalni odnos između poslodavca i zaposlenika trebalo bi razmotriti pitanje zastupljenosti u socijalnom dijalogu.

- Kad god je to potrebno, države članice trebale bi poduzeti korake kako bi osigurale da radnici imaju pristup odgovarajućoj socijalnoj zaštiti i poticaje za sudjelovanje u sustavima socijalne zaštite. Pri tome bi opet trebalo razmotriti i regulatorne i neregulatorne mjere.
- Ključni čimbenici o kojima ovisi pristup određenih vrsta radnih mjesta socijalnoj zaštiti povezani su sa statusom samozaposlenja ili s ugovornim odnosom između poslodavca i zaposlenika. Važno je napomenuti da platforme definiraju radne odnose na različite načine. U tom kontekstu, ako se postojeći okviri pokazuju neodgovarajućima, možda će trebati prilagoditi mjerodavne zakone i odredbe.
- Potrebno je uhvatiti se ukoštac s lažnim samozapošljavanjem vodeći računa o tome jesu li radnici zaista samozaposleni ili nisu. Možda će biti potrebno osmisliti ili razraditi načine za praćenje poslovnih transakcija i dohotka radnika koji rade putem platformi i ostalih radnika u nestandardnim oblicima zaposlenja kako bi se osiguralo da su nacionalni sustavi socijalne zaštite konstantno prikladni i održivi te, ako je to moguće, kako bi se suzbilo nepošteno tržišno natjecanje između poduzeća koja doprinose socijalnoj zaštiti i onih koja ne doprinose.
- Utjecaj uporabe umjetne inteligencije na uključivost tržišta rada pitanje je koje bi se moralo razmotriti s više gledišta: neke javne službe za zapošljavanje već upotrebljavaju strojno učenje za usklađivanje ponude i potražnje na tržištu rada, a neke se platforme služe ocjenama i algoritmima (koji mogu imati ugrađena odstupanja) za dodjeljivanje posla. Zbog tih se razvoja mogu pojaviti izazovi povezani s, primjerice privatnošću ili diskriminacijom.
- Slično tome, zbog sve učestalije uporabe robota u sektorima kao što su sektori zdravstva i skrbi potrebno je strogo upravljanje kako bi se kontrolirali rizici i zajamčila sigurnost osoba koje rade s robotima i u interakciji su s njima.
- S obzirom na potencijalni prekogranični karakter rada putem platformi važna je suradnja na razini EU-a. Mogla bi biti korisna u raznim područjima, primjerice za prekograničnu prenosivost socijalnih prava i za pravila o primjenjivom zakonodavstvu. Osim toga, važno je razmotriti i suradnju s platformama čije je sjedište izvan Europske unije. Države članice trebale bi razmjenjivati iskustva i dobre prakse.

- Primjeren odgovor politike mora biti osmišljen na temelju kvalitetnih dokaza te usporedivih i dosljednih podataka, osobito u pogledu rada putem platformi. U osmišljavanje i praćenje primjerenog odgovora politike treba uključiti socijalne partnere, organizacije civilnog društva i druge relevantne dionike.
-